

Један од одговора на питање избијања и карактера тзв. арапских револуција могао би се потражити и у активностима администрације Џорџа Буша, чија се политика према Блиском истоку, како се показало, наставила и после промене у Вашингтону. Од доласка Бушове администрације, америчка политика у овом региону дефинисана је идејом „Новог Блиског Истока“, која подразумева регион устројен према америчкој визији стабилности и остваривања америчких геостратешких интереса, што између осталог подразумева константно присуство САД у региону и успостављање умерених демократских режима у већини арапских држава. Током посете Либану 2006. године, бивша државна секретарка САД Кондолиза Рајс донекле је најавила планове и ток догађаја чији смо сведоци били протеклих неколико месеци, када је, уз констатацију да је „могућ и потребан само одрживи мир“, прилично цинично изјавила: „Ово су порођајне муке новог Блиског истока“.

Доктрина Новог Блиског истока настала је у неоконзервативним круговима у САД, међу активистима Реганове ере који су се доказали у свргавању комунизма у Совјетском Савезу и источној Европи. Њихове активности дале су пример за будућу стратегију у другим регијама, а неоконзервативци, који су били по страни за време Клинтон, добили су нову шансу за време Џорџа Буша, Према њиховим ставовима, 90-те су биле деценија ослобођења и демократизације у Источној Европи и СССР-у, док би прва деценија 21. века требала да буде ера радикалне политичке обнове и стабилизације на Блиском истоку.

Напад од 11. септембра је пружио оправдање неоконзервативном приступу и подстакао политику, која се, између осталог, темељи на тези да је за Америку напад најбоља одбрана и да је потребан брз обрачун са „проблематичним“ државама, како би се заштитили амерички интереси. Први на удару био је Ирак, затим Авганистан, након чега су се Американци посветили дипломатском и војном неутралисању осталих по њих потенцијално опасних режима у регији, попут Либије, Сирије, Јемена и Судана и Пакистана. Резултате ове политике видимо данас – Либија је изложена вишемесечном бомбардовању, Судан подељен на две државе у Јемену и Пакистану САД војно делују на копну без обзира да ли су локалне владе кооперативне или не, док је сиријски режим изложен константном и све већем притиску.

Ове државе биле су под сталном присмотром, а америчке агенције су посветиле знатна средства на инфилтрирање у њихове политичке и војне структуре и дестабилизовање влада. На пример, Викиликс је недавно објавио да је амерички Стејт Департмент финансирао сиријске опозиционе групе и пројекте, укључујући и сателитски канал ТВ

Барада, који од априла 2009. из Лондона емитује противвладин програм. Овај канал је уско повезан с Покретом за правду и развој, лондонском групом сиријских опозиционара у егзилу, а поверљиве америчке дипломатске поруке показале су да је Стејт Департмент од 2006. овој групи дао шест милиона долара, за сателитски канал и остале активности у Сирији. Према документима Викиликса, САД су почеле да финансирају сиријске опозиционе политичаре у време администрације Џорџа Буша, а финансијска потпора настављена је и под председником Обамом, иако је његова администрација настојала да обнови односе с Асадом и у јануару после пет година именовала посланика у Дамаску.

Реорганизација Блиског истока по моделу Вашингтона није међутим ограничена само на политику, већ она обухвата и покушај преформулисања ислама у смеру његовог прилагођавања савременом потрошачком друштву. Вашингтон жели да исламски свет прихвати модел тзв „калвинистичког ислама“, или „муслиманску верзију протестантске радне етике“ који не одбацује „ребу“ или камату, која је у исламу забрањена. У том смислу се арапске земље позивају на „демократске реформе“, а главни промотер тог модела је Турска, која је успоном АКП и Тајипа Ердогана постала модел који се непрестано нуди осталом исламском свету, што је недавно учинила и Хилари Клинтон, која је приликом скоре посете Турској изјавила да „људи широм Блиског истока и северне Африке треба да науче лекције из искуства Турске“ и да су искуства Турске која се могу пренети на Тунис, Египат, Јемен и Сирију, пре свега, импресивна стопа привредног раста од 11 одсто и демократска транзиција

Ипак, и поред жеље његових креатора, пројекат демократских реформи на Блиском истоку тренутно је далек, јер је ситуација у Египту и Тунису на пример, далеко од смиривања. Осим тога, у остварењу идеје Новог Блиског Истока постоје два проблема који досадашње „успехе“ могу лако да анулирају, а највећи је питање Палестине. Бројни припадници Бушовог тима сматрали су наиме да нови поредак на Блиском истоку може да се успостави сам ако се он не схвати као антиарапски или антимуслимански. Стога, да би се остварила регионална равнотежа, они су инсистирали на стварању независне палестинске државе, али уз строге услове. Палестинска власт мора успоставити веродостојну и слободно изабрану владу, мора одустати од свих тврдњи о уништењу Израела, елиминисати терористичке мреже Хезболаха и Хамаса и потписати свеобухватан договор с Израелом. Барак Обама је наставио тим путем, и у говору о Блиском истоку прошлог маја је предложио да се линија примирја пре шестодневног рата 1967. године прихвати као полазна тачка у преговорима Израела и Палестинаца. Међутим, мировни преговори са Палестинцима тренутно су прекинути око питања наставка изградње у јеврејским насељима, док Израел на све начине покушава да спречи да у септембру Палестина буде у УН призната као независна држава у границама које укључујују Голанску висораван, Западну Обалу и Газу. Према проценама, уколико Израел заиста успе да подели чланице СБ и Генералне скупштине и спечи гласање, Палестинци се могу позвати на “косовски модел” и једнострано прогласити

самосталну државу. Без договореног разграничења, то би на Блиском Истоку могло да подстакне нове сукобе и додатно закомпликује иначе веома тешку ситуацију. САД су се већ нашле у незгодном положају пошто су ставиле вето на резолуцију УН о израелским насељима на окупираним територијама, и то у тренутку када би требало да се боре за подршку у арапском свету, а ако Барак Обама по питању Палестине до краја попусти Израелцима, то би био јак удар на америчку позицију у арапском свету.

Решавање израелско-палестинског проблема, по неким тумачењима има шири контекст, јер он у великој мери може утицати на даља дешавања у државама у којима су избиле „револуције“. Запад и Израел су сада веома забринути да би у неким од тих држава муслимански радикали и фундаменталисти могли да искористе нерешено палестинско питање и нестабилну ситуацију, и чак евентуално преузму власт, што би био још један велики ударац америчкој позицији у региону. Секуларни диктатори у арапским земљама владали безобзирно гушећи сваки политички активизам, тако да су џамије и религија постали фактори политике, а ислам је постао језик опозиције. У Египту су на пример „Муслиманска браћа“ и ислам решење и мамац за многе, и ако не нађу прави одговор на питање Палестине, САД би се могле наћи у ситуацији да притисак на проамерички оријентисане арапске диктаторе да се демократизују резултира победом радикала и фундаменталиста и експлозијом антисемитизма, односно да уместо Турске добију Иран.

Организације блиске режиму у Техерану могле би искористити ровито стање у региону како би се дочепале власти или ојачале свој утицај, и то је озбиљна дилема за Белу кућу јер је Иран један од фактора са пресудним утицајем на ситуацију на Блиском истоку који и даље располаже могућношћу маневрисања. Истовремено, западни савезници немају ефикасну контролу над Ираном нити су успели да отклоне могућност те земље да у блиској будућности доврши свој нуклеарни програм. Страх од Ирана и муслиманског фундаментализма је нарочити присутан у Израелу, и од како је почела побуна у арапским земљама, израелски челници упозоравају на могућност »иранског сценарија«. У Израелу прижељкују да се на Блиском истоку понови европско пролеће из 1989. али сматрају да постоји озбиљна опасност да Техеран искористи догађаје на Блиском и Средњем истоку и да се понови исламска револуција из 1979. Тако је на пример и израелски премијер Бењамин Нетануаху у недавном разговору за новинску агенцију Франс Прес истакао да верује да би се „арапско пролеће“, лако могло преметнути у „иранску зиму“.

Вашингтон сада балансира на опасној ивици, јер, иако у САД многи мисле да је контролисана нестабилност на Блиском истоку одлично средство за остваривање бројних геостратешких циљева, расплет ситуације на овом осетљивом подручју би на крају могао да буде сасвим супротан од очекиваног.